

European Union
European Regional
Development Fund

RETRACE – A Systemic Approach for REgions TRansitioning towards a Circular Economy Rezultate si actiuni ulterioare

29 martie 2018

Agentia pentru Dezvoltare Regionala Nord-Est
Piatra Neamt

Ramona Tanasa

ADR ®
Agenția pentru Dezvoltare Regională
N O R D - E S T

Proiectul RETRACE

Proiectul **RETRACE** este un proiect de cooperare interregionala finantat in cadrul primului apel al Programului de Cooperare Interregionala **Interreg Europe**, in cadrul **Obiectivului Specific 4.2 – Imbunatatirea politicilor privind eficienta resurselor.**

Durata: 48 luni (2 faze)

Buget: 1.514.352 Euro, din care aferent ADR Nord-Est 160.465 Euro

Parteneriat: 5 regiuni, 8 organizatii din Italia, Spania, Franta, Slovenia si Romania.

Proiectul RETRACE

RETRACE vizează provocările europene privind tranziția către o economie circulară urmând prioritățile în domeniu stabilite prin:

- Inițiativa majoră **„O Europa eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor”** (<http://ec.europa.eu/resource-efficient-europe/>): sprijină tranziția către o economie eficientă în utilizarea resurselor pentru creștere durabilă, crearea de noi locuri de muncă și la creștere economică
- **Strategia Europa 2020**: urmărește creșterea inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii.
- Comunicarea UE **“Spre o economie circulară: un program pentru deseuri zero în Europa”**: exprimă sprijinul Comisiei Europene pentru tranziția către un model de economie circulară

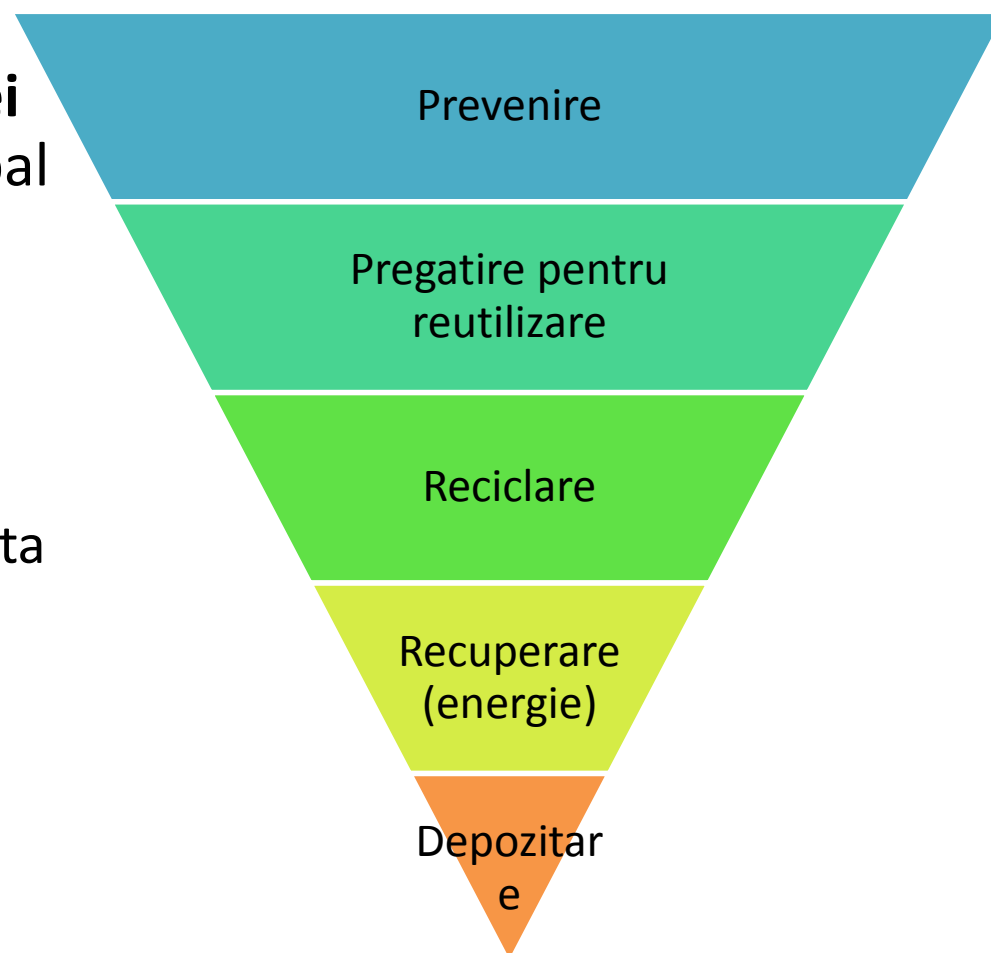

Minimizarea, recuperarea si reciclarea deseurilor

- Comisia Europeana a propus un nou pachet legislativ in domeniul **economiei circulare**, domeniu ce vizeaza in principal deseurile:

- Deseuri - generic
- Depozitarea deseurilor
- Ambalaje si deseurile din ambalaje
- Vehicule ajunse la finalul ciclului de viata
- Baterii si acumulatori
- Echipamente electrice si electronice

- **Introducerea principiului “poluatorul plateste”**

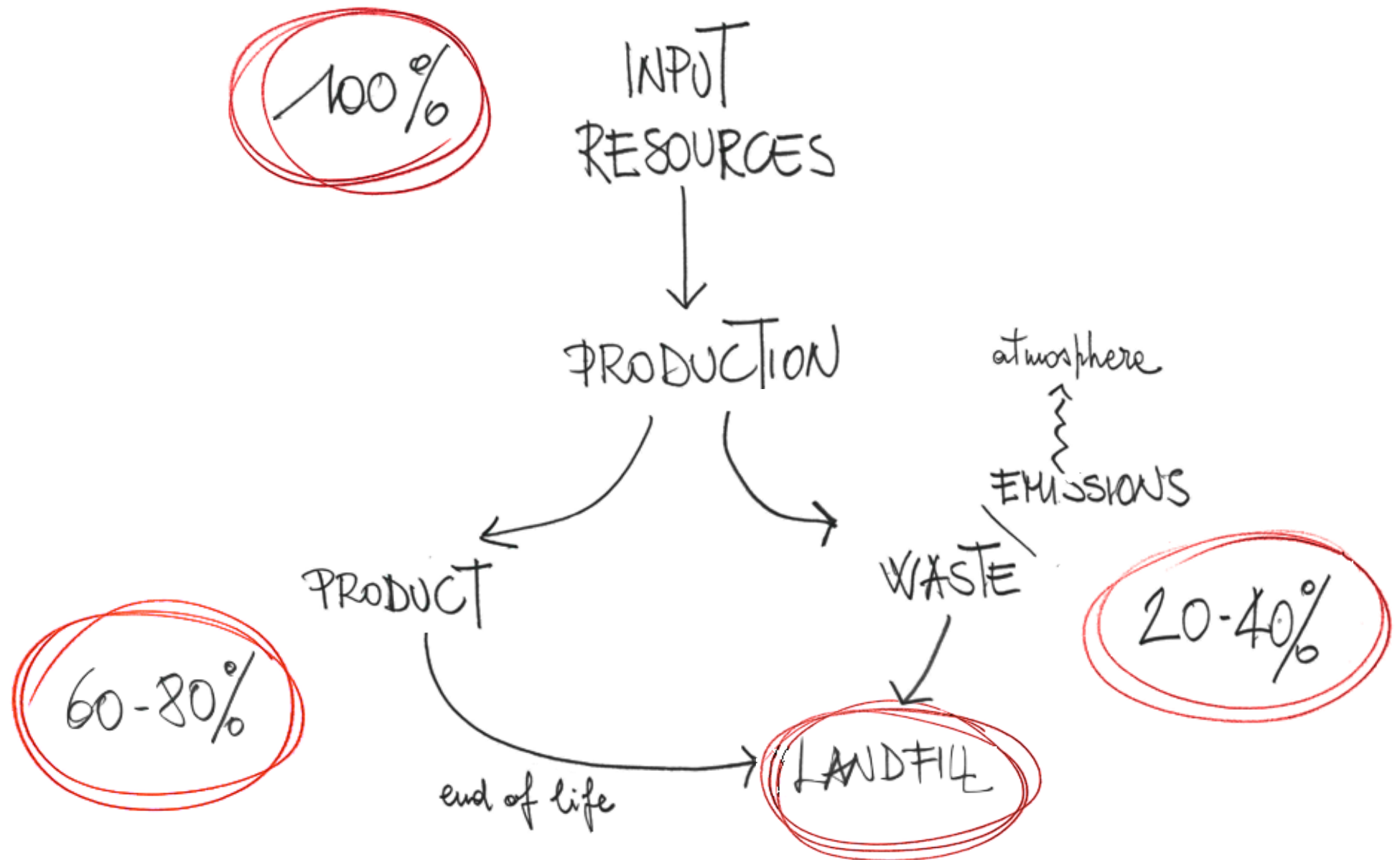

Noi predeveri legislative

Tinte propuse pentru gestionarea deeurilor (Romania va beneficia de o perioada de gratie de 5 ani >> rata de reciclare <20%; evaluare intermediara 2024)

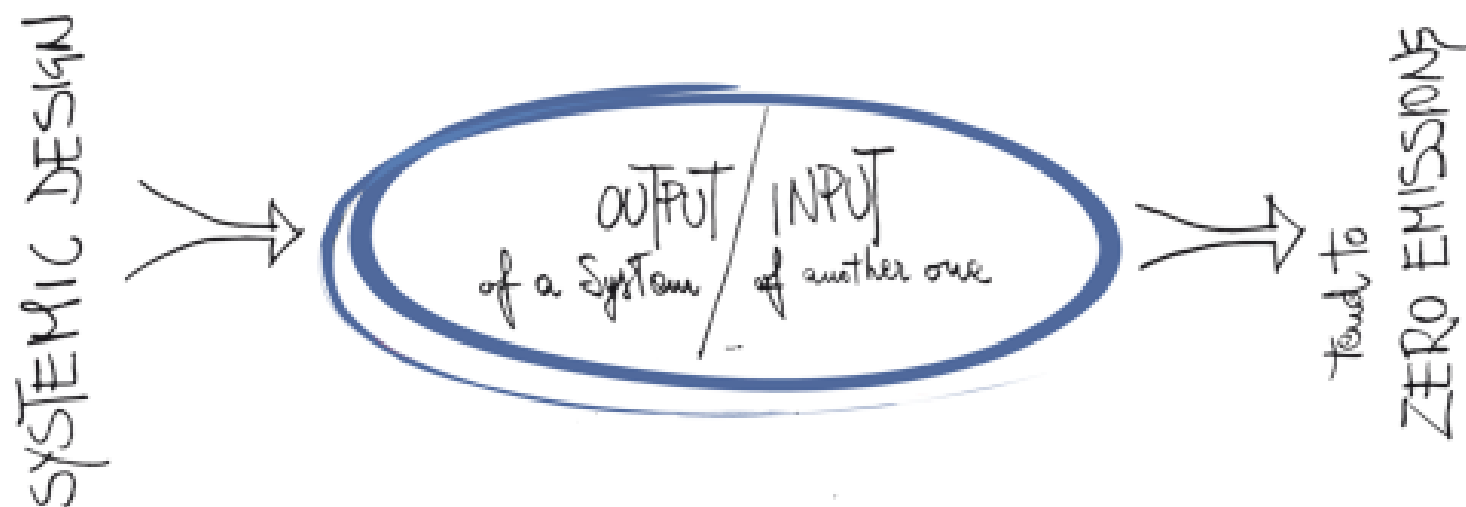
Pondere/tip deseruri	2025	2030
Deseuri urbane pregatite pentru reutilizare si reciclare	60%	65%
Deseuri urbane depozitate	/	10%
Deseuri din ambalaje pregatite pentru reutilizare si reciclare	65%	75%
Deseuri din plastic pregatite pentru reutilizare si reciclare	55%	/
Deseuri lemnoase pregatite pentru reutilizare si reciclare	60%	75%
Deseuri feroase pregatite pentru reutilizare si reciclare	75%	85%
Deseuri de aluminiu pregatite pentru reutilizare si reciclare	75%	85%
Deseuri de sticla pregatite pentru reutilizare si reciclare	75%	85%
Deseuri de hartie si carton de ambalaj pregatite pentru reutilizare si reciclare	75%	85%

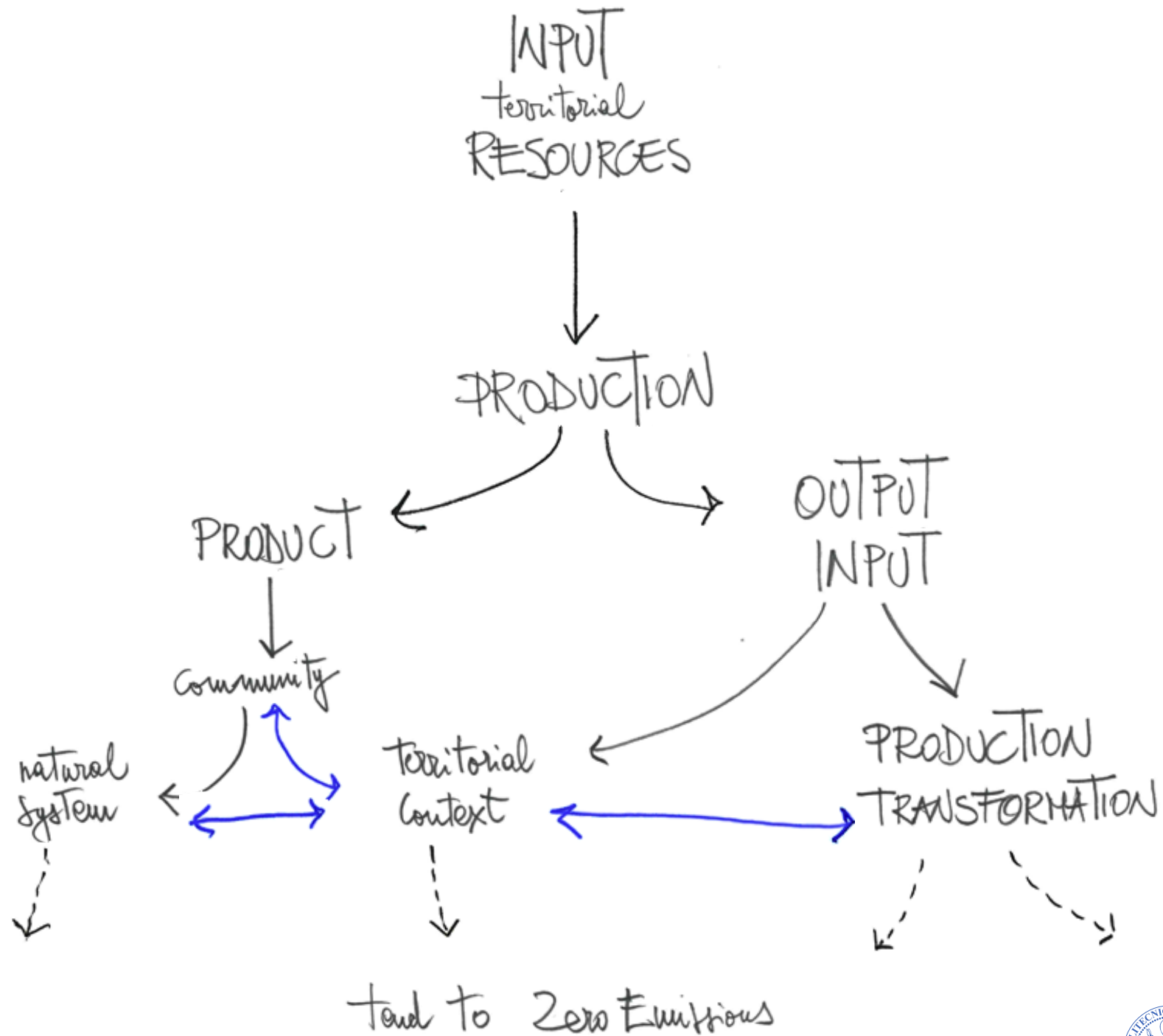
Sursa: Comisia Europeana, 2015.

Economie circulara si design sistemic

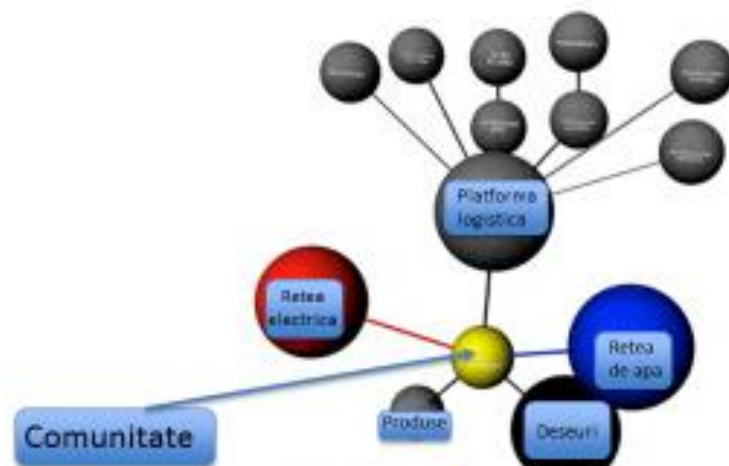

Design structural

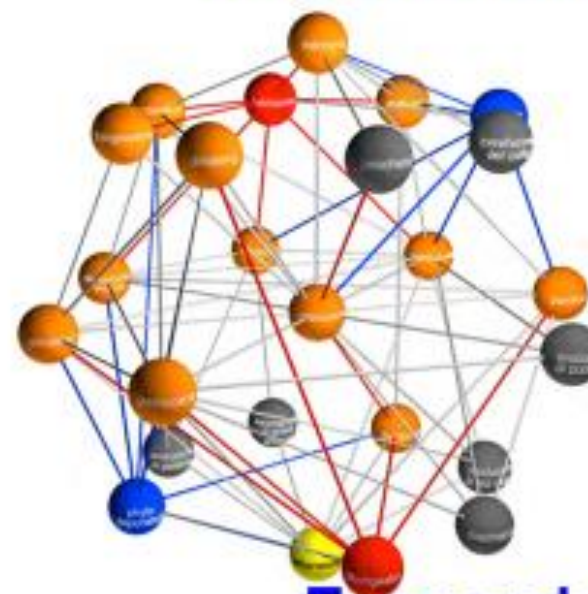
Activitati conectate

Abordare actuala

Economie liniara

Abordare sistematica

Economie circulara

Activitati

- Identificare si schimb de bune practici - 7 vizite de studiu, cu implicarea partilor interesate (grup consultativ) pe toata durata proiectului
- Elaborarea analizei teritoriale si a Planurilor de Actiune Regionale
- Organizarea de evenimente de diseminare
- Elaborarea de documente explicative privind economia circulara si designul sistemic

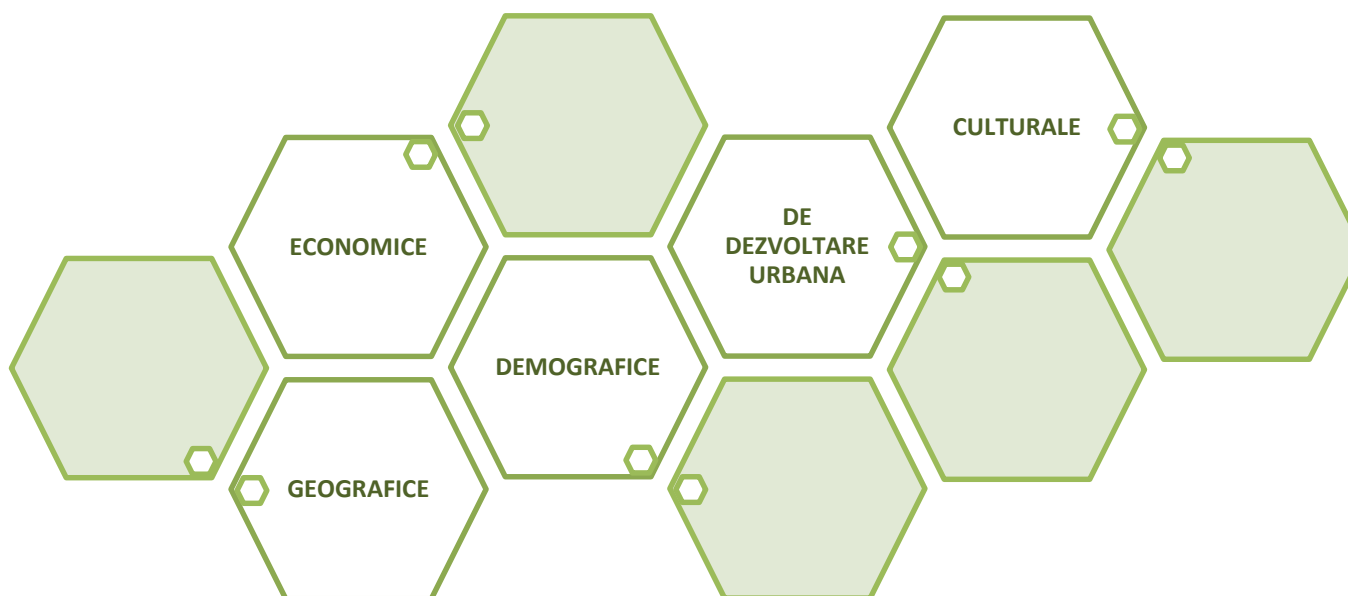

Analiza teritoriala

Scopul analizei teritoriale consta in evaluarea conditiilor cadrului regional, pentru a identifica inconsistentele existente in cadrul politicilor si oportunitatile pentru imbunatatirea masurilor de sustinere.

Etape:

1. Analiza teritoriului
2. Analiza politicilor existente – la nivel teritorial/de mediu
3. Analiza politicilor existente – la nivel economic/sectoare economice

Romania

NORTH-EAST

TOTAL AREA: **3.685.000 ha**

Mountains
28 %

Hills
12 %

Flat area
60 %

Black sea

Artificial area
158.255 ha

Construction area
102.449 ha

Infrastructure
55.811 ha

geography

T.A.A (Total Agricultural Area): 3.518.306 ha ^{95%}

Woods area
1.231.943 ha
33%

Not used area
34.021 ha
1%

Fallowed land
127.567 ha
4%

Agriculture area (U.A.A.)
2.124.775 ha
57%

Area for pasture
491.639 ha

n° 790.901 Crop Farms
2,69 average ha
99% family managed

n° 496.507 Breeding Farms
31,39 head average
99% family managed

Cereals
1.162.811 ha

Animal feed
582.850 ha

Industrial crops
142.967 ha

Fruits
12.752 ha

Vegetables
52.854 ha

Pigs
550.920

Beef
515.339

Poultry
12.867.214

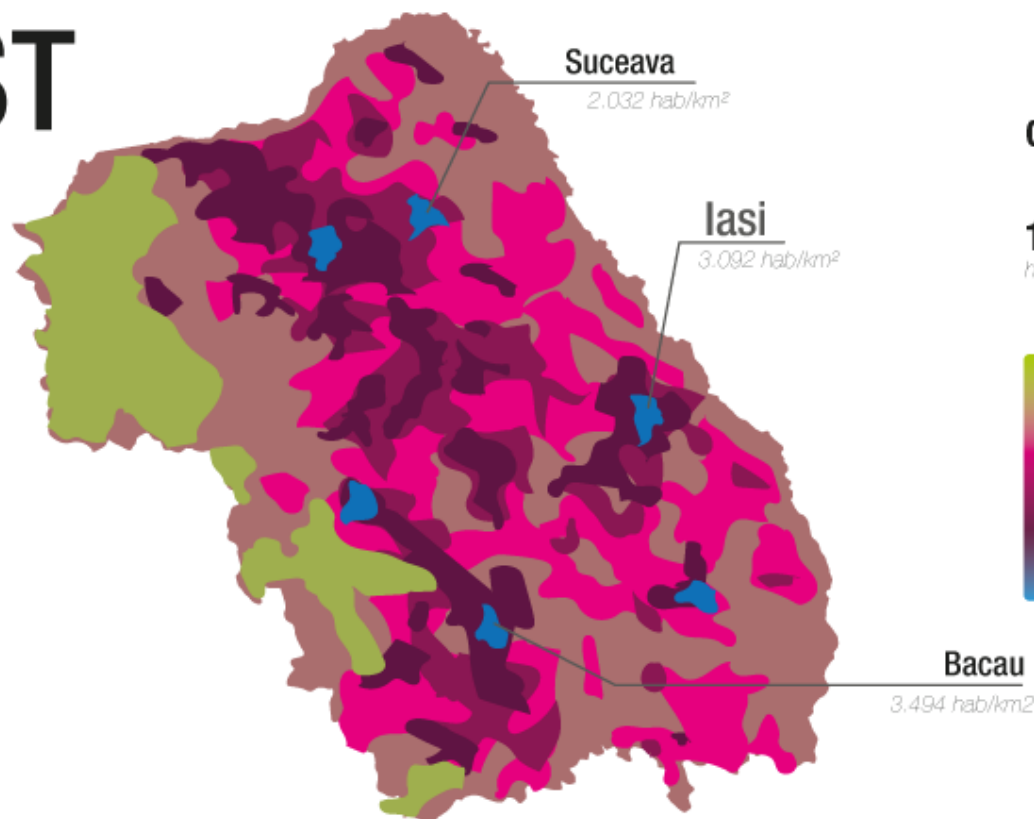
Romania

NORTH-EAST

Population (inhabitants)

3.302.217

(2011)

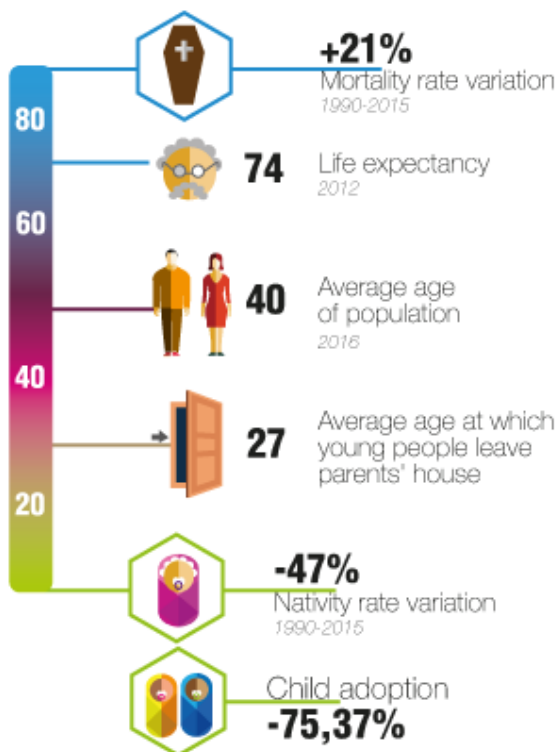

demography

density of population

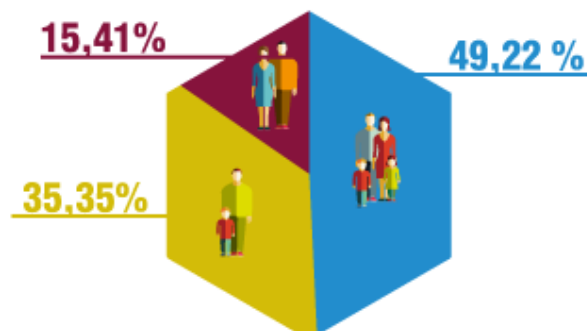
100.5

hab/km²

family composition

3,61 Average number of people in a family 2008-2015

Marriage

20.754 Marriages 2015

5.21 Divorces

Men
1.622.817

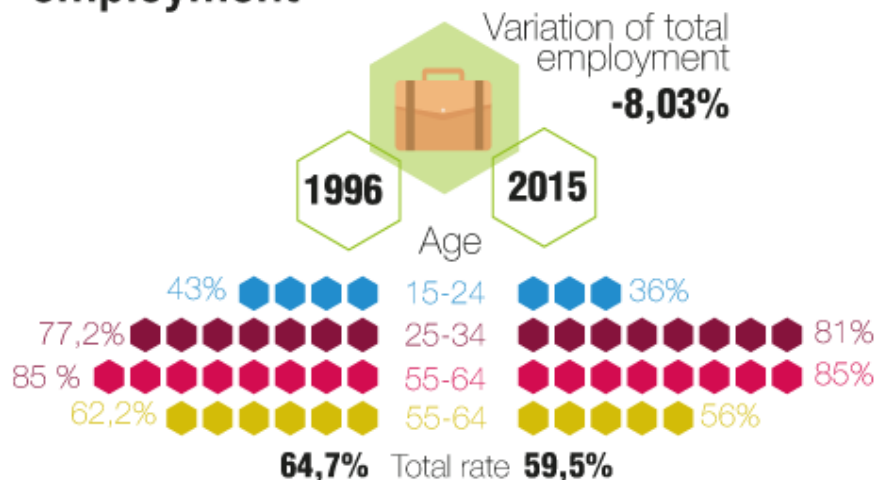
Women
1.646.781

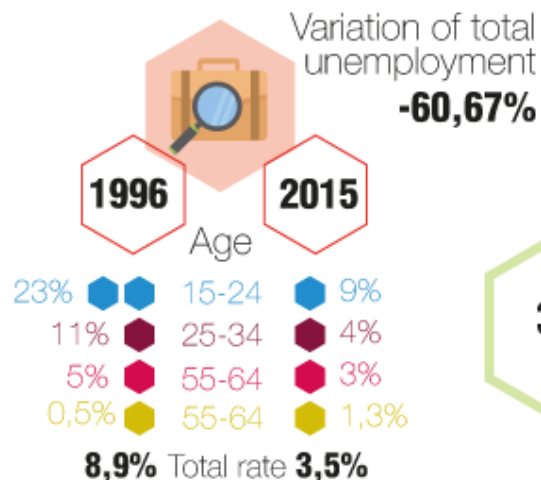
Romania

NORTH-EAST

employment

56.164
employees
2015

1996

2015

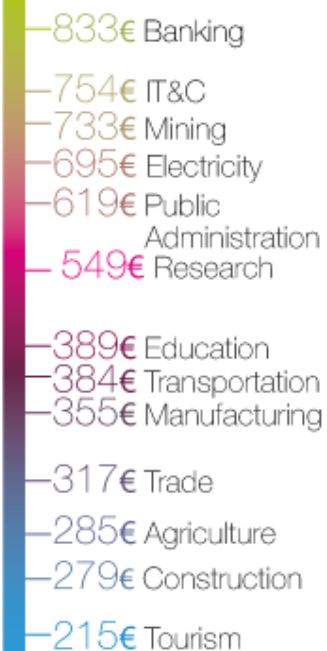
Average income
per month

347€
2015

demography

Average income
per job type

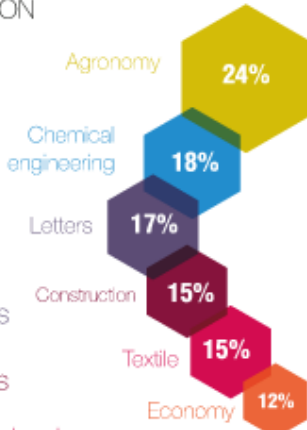

education

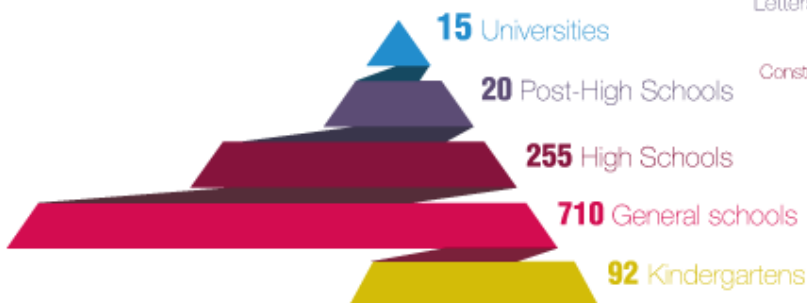
SCHOOLING
RATE
79.4%
2002

VOCATION
OF EDUCATION

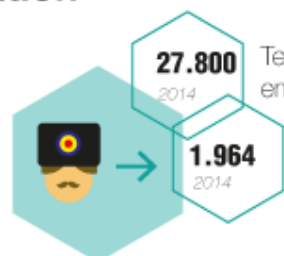

NUMBER OF EDUCATION
LEVELS & UNITS

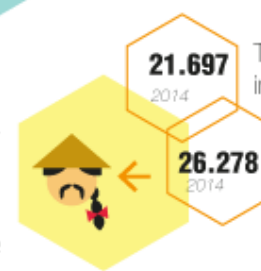

migration

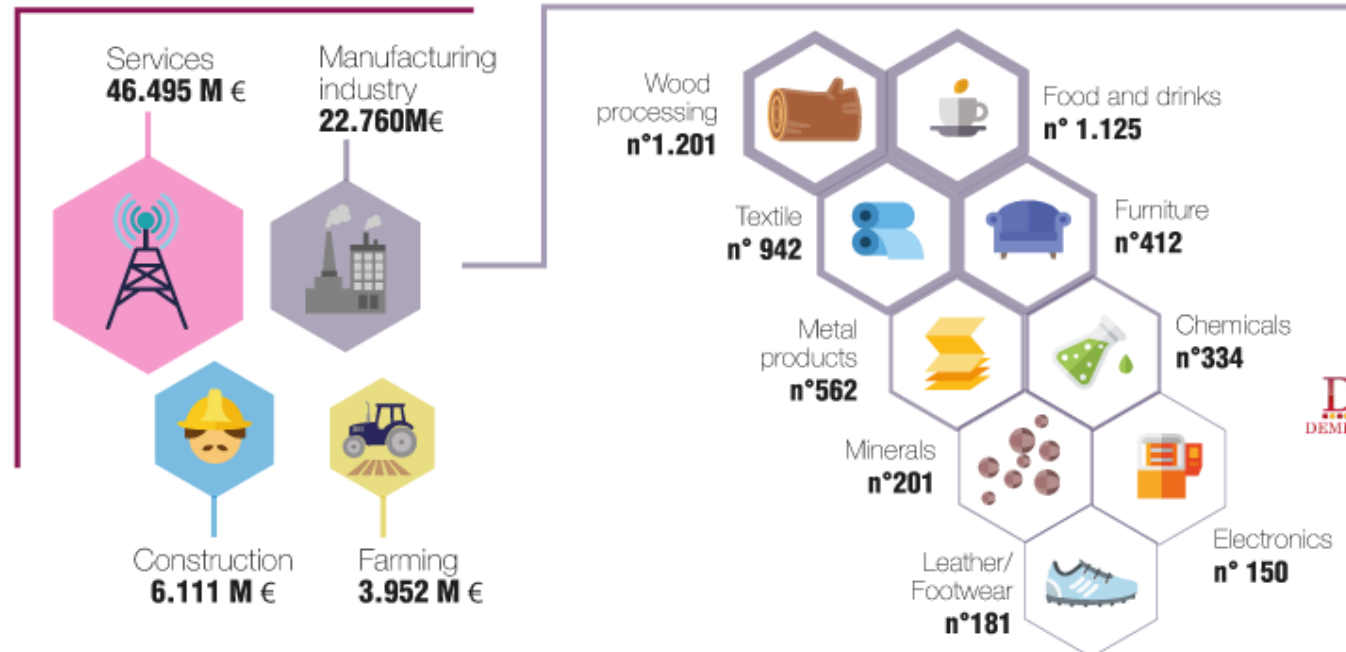
Rate of
Emigration
9.9%
2011

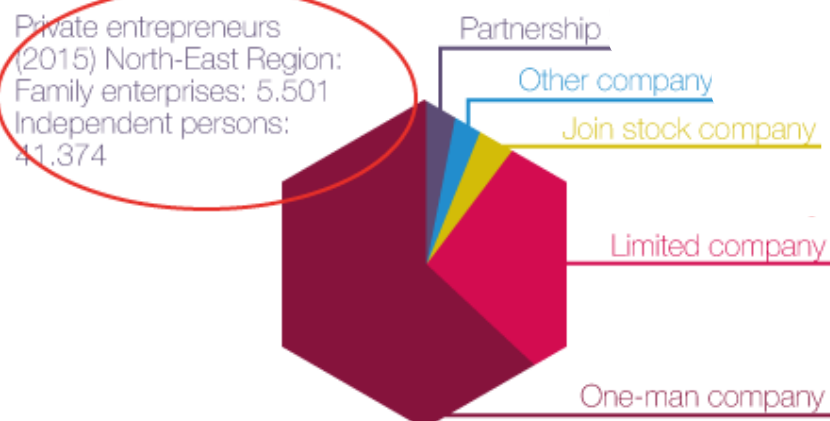
Rate of
Immigration
1.45%
2014

MANUFACTURING INDUSTRY **6.104 UNIT**

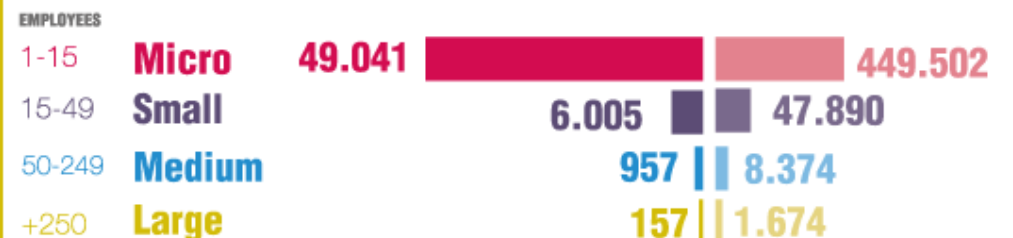
Manufacturing industry

NUMBER OF EMPLOYEES

MANUFACTURING SECTORS 2014

MANUFACTURING SECTORS 2014

Romania

NORTH-EAST

Iasi 1st main city

Foundation
1230

The Cultural Capital
of Romania

Destroyed

1513 (by Tatars)
1553 (by Otomans
1686 (by Russian)
1945 (by URSS)

Rebuilt
in **1950**

population
290.422

Women
152.871

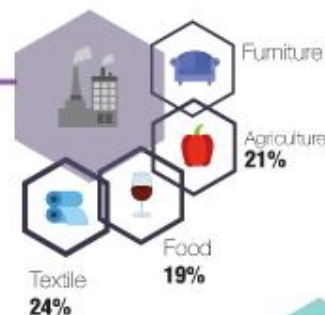
Men
137.551

Imigrants
10.890

economic
sectors

urban centres

17.572
Companies

108.165
employees

cultural

St. Parascheva pilgrimage
14th October

Main
infrastructures

6 Universities

Romanian
Orthodox
Churches

Romania

NORTH-EAST

Bacau 2nd city

Foundation
1230

Industrial center
biggest aeronautic
services factory

Architecture
- Interwar period
- socialist

Economy Decrease
1990

Industrialized
1945

population
144.307

Women
74.751

Men
69.556

Immigrants
7.752

Universities
2

economic
sectors

urban centres

14.175
Companies

cultural

Zilele Bacaului
October

Main
infrastructures

City Hall

University
George
Bacovia

Cancicov
Park

George
Bacovia
Theatre

Ortodox
Cathedral
Bacau

Romanian
Orthodox
Churches

Romania

NORTH-EAST

Suceava 3rd city

Capital of Moldova

1565

Part of
Austrian Empire

1775

Back
to Romania

1918

Reindustrialized

in **1950**

Architecture

Austrian-Hungarian
Classic neo byzantin
Humdrum

population

92.121

Women

48.870

Men

43.870

Imigrants

5.018

economic
sectors

13.872

Companies

urban centres

Textile

Manufacturing
43%

Food
22%

36.698

employees

cultural

Zilele Sucevei
June

Main
infrastructures

Airport

Railway
station

bus lines

Palace
of Justice

Station
Burdujeni

Stefan
cel Mare

Saint John
New Monastery

Princely Court

Catedrala
Naşterea
Domnului

Romanian
Orthodox
Churches

Romania

NORTH-EAST

influences

culture

traditions by season

spring

- 1st of March celebration beginning of spring.
- Orthodox Easter

summer

24th of June: SANZIENELE, Universal Day Romanian blouse

autumn

St. Andrew's (protector of Romania)

winter

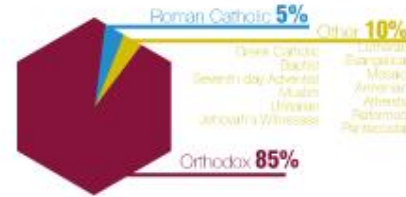
- December 1st Romania's National Day.
- Christmas
- New Year's Eve

languages

Romanian

religion

sport

notable residents

industrial- politician- religion

Alexandru D. Xenopol
historian
1847-1920

Alexandru Ioan Cuza
noble
1820-1873

Emil Racoviță
botanist
1868-1947

Constantin Tănase
actor
1880-1945

Grigore T. Popa
intellectual
1892-1949

Ciprian Porumbescu
musician
1853-1883

Calistrat Hogaș
writer
1848-1917

Emil Palade
Nobel Prize
1912-2008

folklore

instruments

dances

literature-music-art

Nicolae Labis
Poet
1891-1965

Nicolae Tonitza
Painter
1886-1940

George Enescu
Composer
1881-1955

Draga Olteanu
Actress
1933

Mihai Eminescu
Writer
1850-1889

Tristan Tzara
Artist
1896-1963

Iulia Halauceșcu
Painter
1924-2007

Nadia Comăneci
gymnast
1961

Romania

NORTH-EAST

Landmarks 3,995 monuments

styles/
urban patterns

Roman

Medieval
Gothic
Churches

Byzantine

Neoclassic

Rationalism
Communist
infrastructure

124 museums

Palatul Culturii
Cucuteni Museum
Unirii Palace
Cetatea de Scaun from

crafts

embroidery

handloom
carpets

icons
on wood

Painted eggs

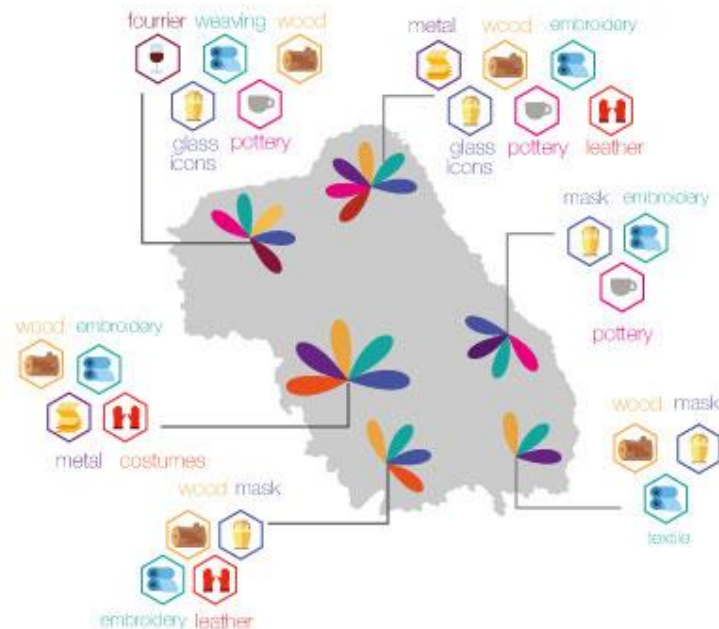
pottery

traditional costumes
(fota, skirts, coats, belts, bote,
scarfs, wallet, hats,)

craft districts

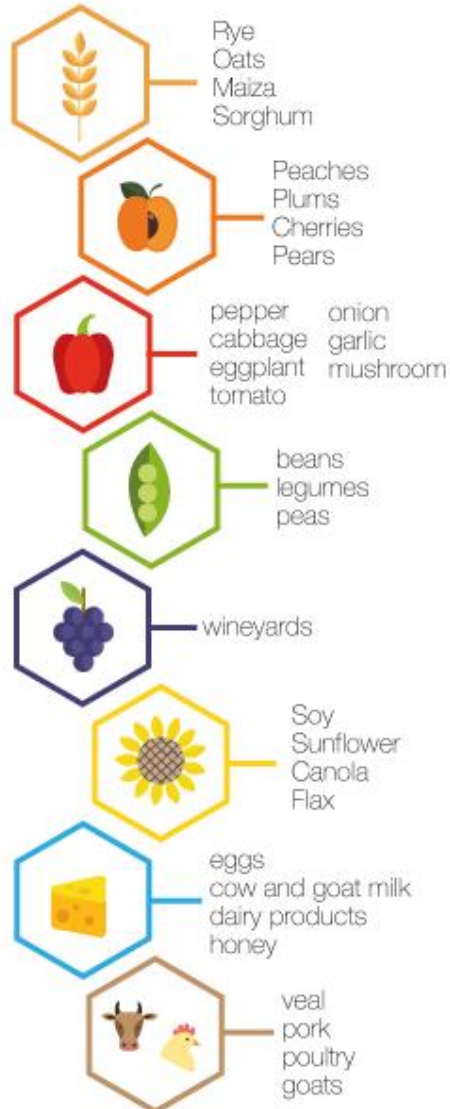

Romania

NORTH-EAST

food resources

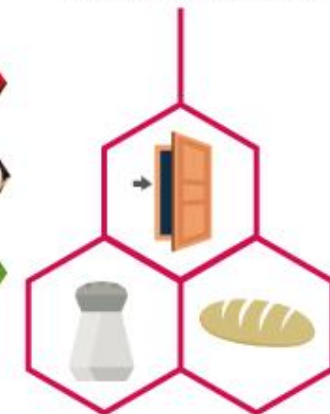

recipes

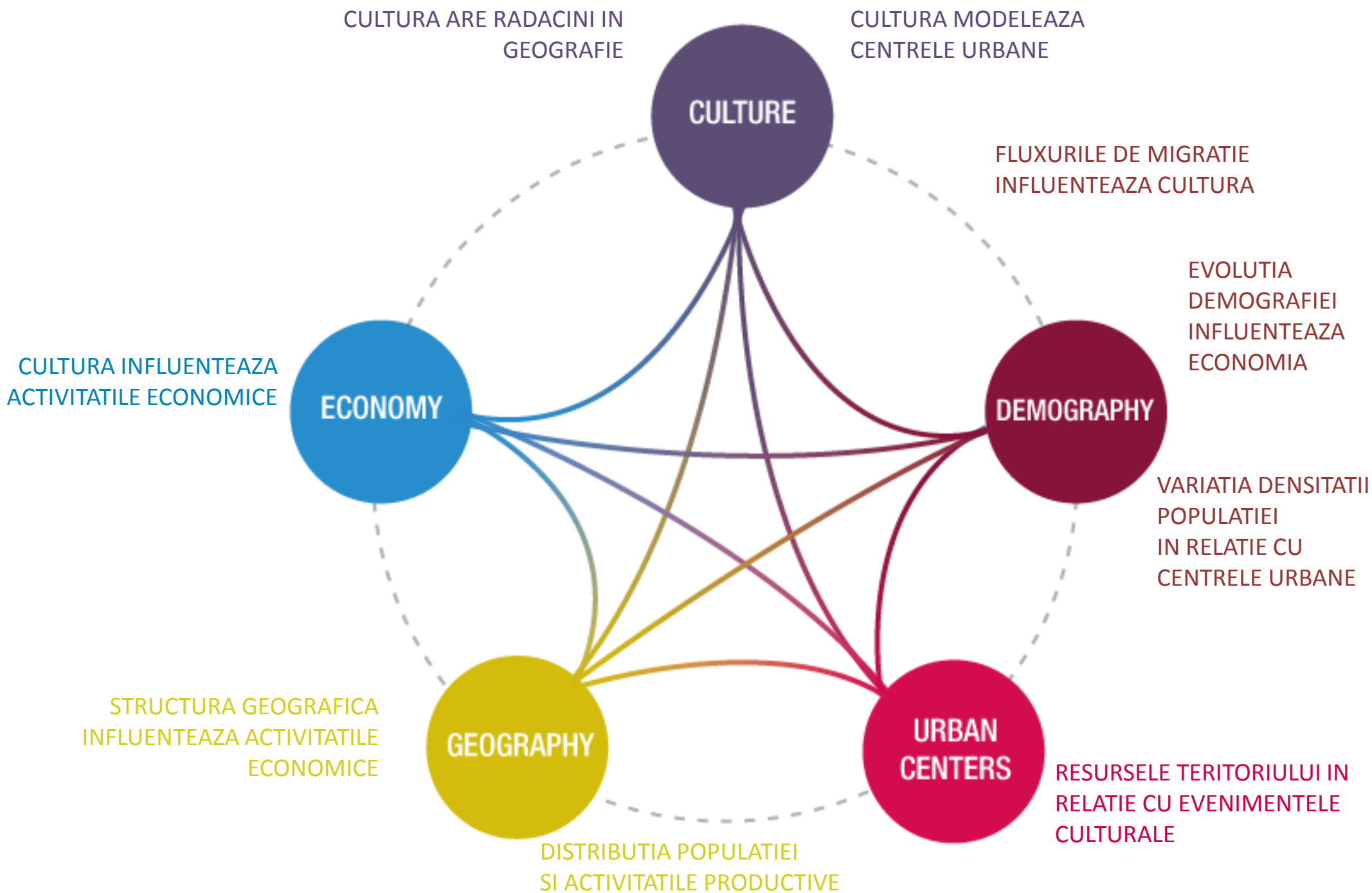
traditions

Welcome guests with
bread and salt, a symbol
of hospitality and respect.

DINAMICA SISTEMULUI

ANALIZA TERITORIALA / HOLISTIC DIAGNOSIS

Sectoare prioritare

Agricultura, silvicultura si industrie alimentara

- Exploatarea si prelucrarea lemnului

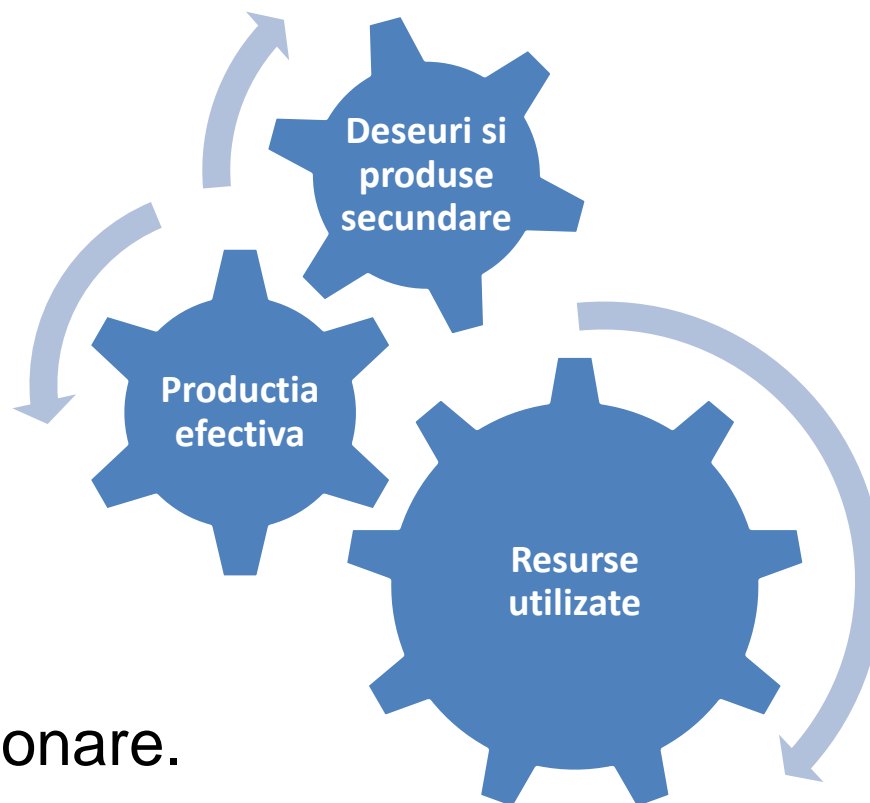
Textile si noi materiale

- Textile si confectii

Biotehnologii

- Preponderent Industria chimica si de farmaceutice - KET

Datele statistice sunt colectate prin esantionare.

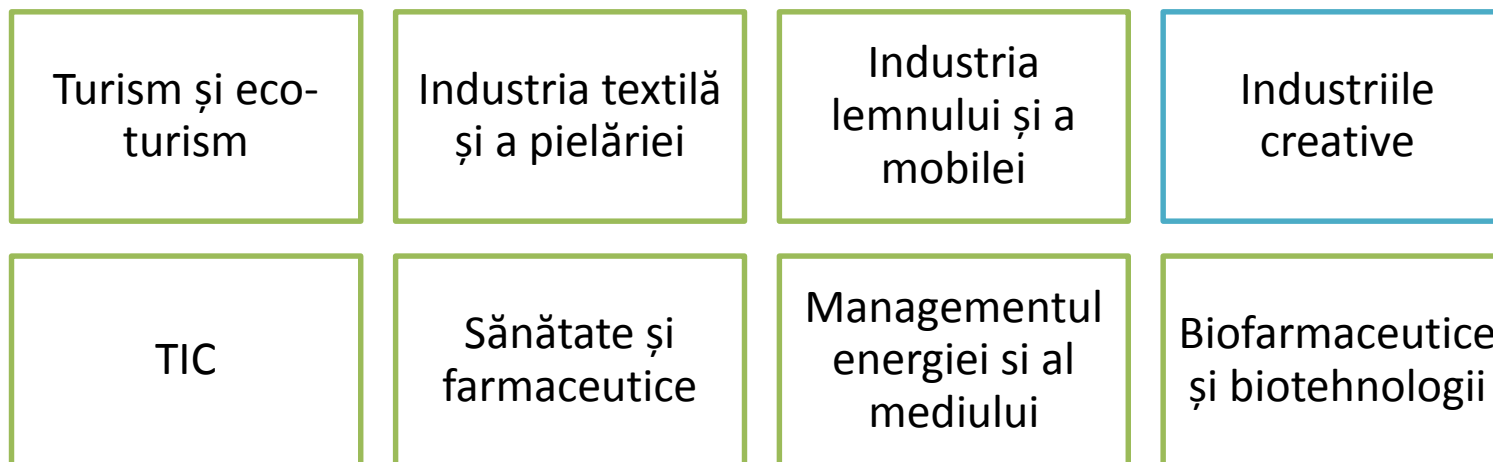

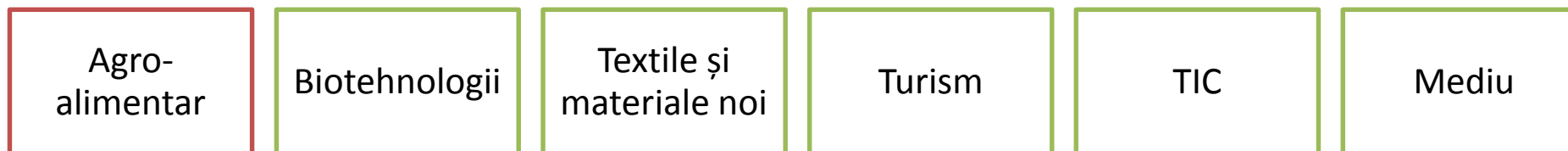
Axa prioritară 2 (POR) - „Îmbunătățirea competitivității IMM-urilor”

Instrumentul oferă sprijin IMM-urilor care acționează în sectoarele competitive identificate la nivel național (în **Strategia Națională pentru Cercetare**):

- precum și sectoarele identificate la nivel regional în cadrul PDR și RIS3. În contextul RIS3, pentru Regiunea Nord-Est, instrumentul sprijină sectoarele:

Axa prioritară 2 (POR) - „Îmbunătățirea competitivității IMM-urilor”

Instrumentul vizat prevede în grila de evaluare un sub-criteriu privind reducerea deșeurilor la sursă.

Însă nu este prevăzută o referință specifică la economia circulară.

Introducerea criteriului legat de inovare asigură faptul că societățile care doresc să introducă economia circulară în modelul lor de afaceri pot prezenta astfel de propuneri.

Îmbunătățirea acestui instrument este necesară pentru a oferi un sprijin mai aplicat firmelor locale care acționează în direcția dezvoltării durabile, dar și un sprijin mai evident economiei circulare și utilizării eficiente a resurselor.

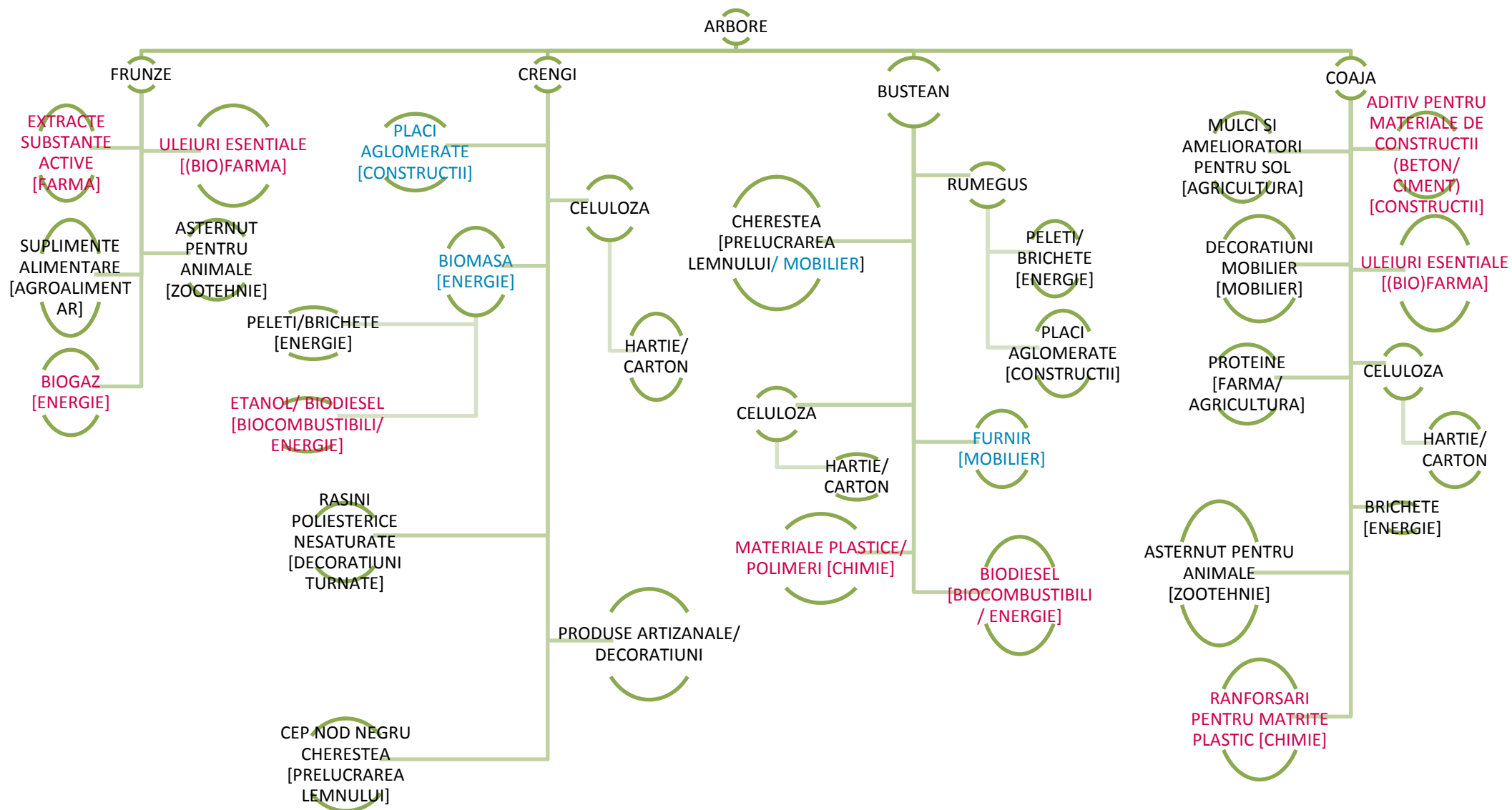
Axa prioritară 2 (POR) - „Îmbunătățirea competitivității IMM-urilor”

Pașii următori includ **investigarea sistematică a posibilelor conexiuni** și complementarități între **diferitele sectoare și lanțuri valorice existente** la nivel local și în Regiunea Nord-Est, identificarea posibilelor **sinergii operaționale** dintre acestea și **crearea unui context favorabil** pentru o utilizare mai eficientă a fondurilor europene și regionale/naționale.

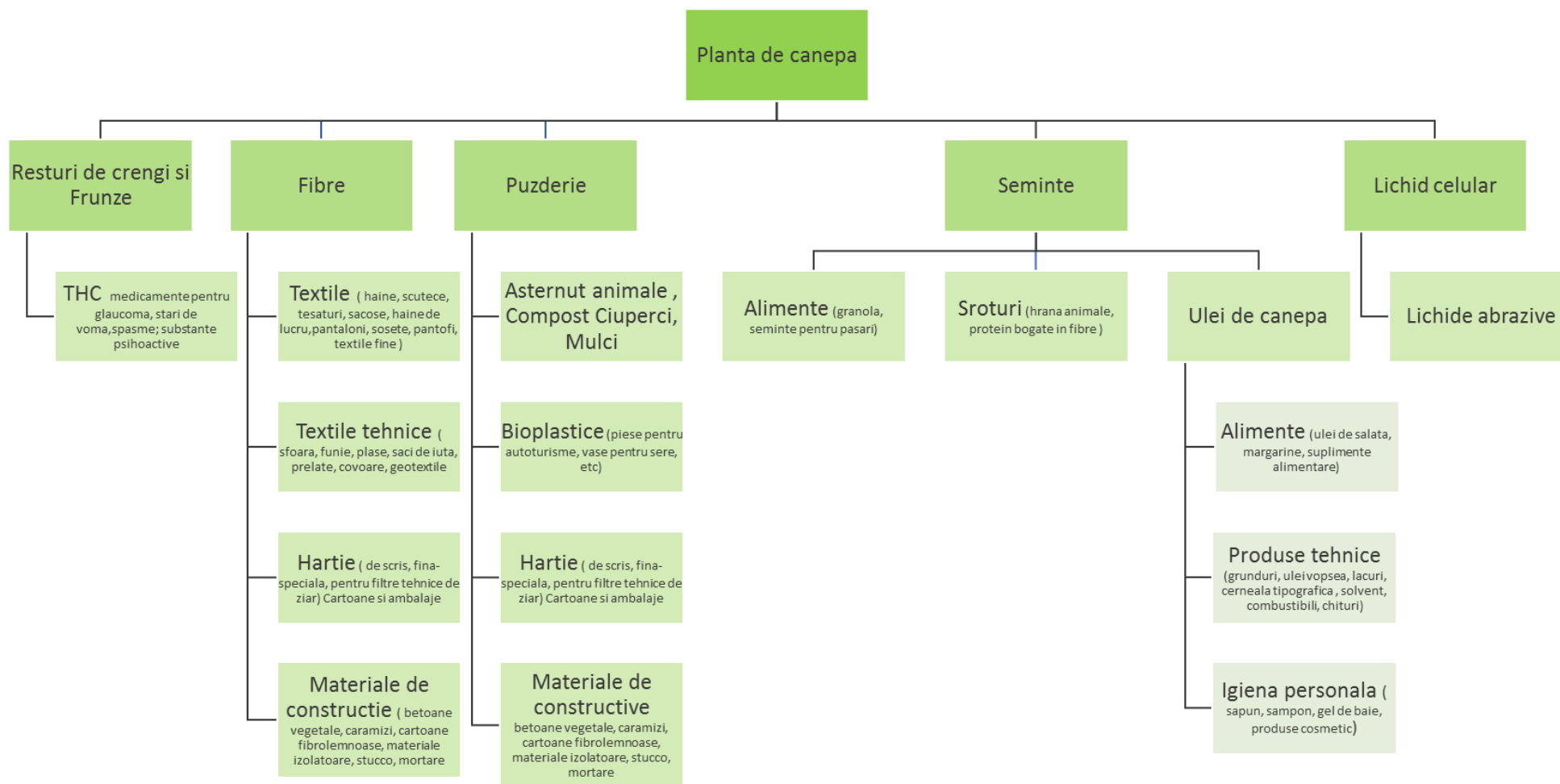
Este necesar să se găsească sinergii/soluții corelate cu sectoarele, piețele, lanțurile valorice, resursele naturale și actorii relevanți ai societății/ comunității cu potențial de specializare sau de creștere. Primii pași au fost făcuți în cadrul proiectului RETRACE, dar pentru **fiecare sector trebuie continuată o analiză mai profundă, cu implicarea mediului academic și actorilor din industrie.**

Lant valoric – valorificare integrala

Lant valoric – valorificare integrala

Lacune

- Incurajarea dezvoltării economice pe principiile economiei circulare și designului sistemic
- Scheme de finanțare dedicate economiei circulare
- Constientizarea tuturor actorilor cu privire la abordarea sistemică
- Sprijinirea eco-designului, eco-inovării, și practicilor de remanufacturare
- Educație și instruire pentru tranziția către economia circulară

Puncte forte

- Resurse locale disponibile
- Resurse umane bine pregătite
- Existența centrelor de cercetare
- Existența cursurilor universitare în domeniu (consum durabil)
- Finanțare disponibilă pentru companii
- Existența masei critice în mediul privat în domeniile prioritare
- Colaborarea din cadrul clusterelor
- Anumite prevederi legislative încurajează recuperarea “deșeurilor” valoroase sau înființarea culturilor tehnice (textile)
- Număr semnificativ de patente și brevete, subutilizate
- Existența unei rețele naționale pentru eco-design
- Existența rețelei naționale “Zero Waste”

Bariere

Provocari comune	
Sprijinirea colaborării intersectoriale (3/5)	Se refera la regulile de eligibilitate ale apelurilor care pot stimula depunerea de proiecte de către actori care provind din diferite sectoare – poate genera crearea de lanțuri valorice locale conform principiului output-input și poate stimula transferul tehnologic între actori.
Cresterea gradului de implicare și a cunoștințelor factorilor implicați în domeniul economiei circulare (4/5)	Lipsa activităților care sa crească gradul de implicare, consientizare și cunoștințe prin instruire pentru cei implicați pare a fi una dintre cele mai importante bariere în dezvoltarea și pentru succesul proiectelor în domeniul economiei circulare.
Reglementări în domeniul economiei circulare (4/5)	Matricile individuale ale regiunilor partenere arată că reglementările privind diferitele aspecte legate de economia circulară (deseuri, produse secundare) sunt neclare, incomplete, incoerente și neharmonizate la diferitele niveluri de politică (local, regional, național, european).
Măsuri dedicate economiei circulare (3/5)	Deși economia circulară este o măsură transversală în diferite surse de finanțare din Europa, din analiza reiese nevoia stringentă de a crea măsuri politice.
Politică de sprijin pentru companii și dezvoltarea pieței în domeniul economiei circulare (3/5)	Pe lângă elaborarea de proiecte în domeniul economiei circulare, nevoia de a sprijini crearea unui model de afaceri în același domeniu și nevoia de a stimula orientarea pieței către reutilizarea produselor secundare și a deșeurilor constituie un subiect central pentru succesul economiei circulare.
Politici concentrate pe IMM-uri și micro-manufacturare (2/5)	Au fost identificate 2 aspecte principale: <ul style="list-style-type: none"> - lipsa sprijinului dedicat IMM-urilor pentru tranziția lor către economie circulară - lipsa sprijinului pentru crearea unor unități de micro-manufacturare dimensionate conform contextului local.

Masuri propuse - 1 – Îmbunătățirea schemelor de finanțare pentru facilitarea economiei circulară și a abordării designului sistemic

Bariere vizate:

- *Sprijinirea colaborării intersectoriale*
- *Măsuri de politică adaptate economiei circulare*

Scopul acestei acțiuni este de a promova **includerea celui de-al doilea cod CAEN** printre criteriile eligibile pentru proiecte de investiții, în cadrul cererilor de propuneri lansate **pentru AP2 - POR 2014-2020**, o condiție care nu este acum permisă în cadrul acestei AP. Introducerea unui al doilea cod CAEN în aceeași propunere va permite solicitanților să reducă propriile deșeuri prin introducerea acestora în activități economice / productive noi.

În acest moment, AM POR a convenit să includă această prevedere în AP 1 (propunerea ADR Nord-Est), dar pentru AP 2 aceasta nu este o opțiune în acest moment.

Termen:

2018-2020, corelat cu lansarea unei noi cereri de propuneri în cadrul AP2 POR 2014-2020.

Masuri propuse 2 - Îmbunătățirea cunoștințelor autorităților publice de mediu privind materiile prime secundare

Bariere vizate de actiunea propusa:

- *Sprijinirea colaborarii intersectoriale*
- *Creșterea implicării și a cunoștințelor actorilor relevanti in domeniul economiei circulare*
- *Reglementari cu privire la economia circulara*

Problema legată de standardele de calitate ale materiilor prime secundare este o problemă generală la nivel european și se manifestă și în România. De exemplu, cantități mari de deșeuri textile nu pot fi reutilizate si din cauza diversității lor calitative: culoare, compoziție.

Această acțiune va avea în vedere îmbunătățirea cunoștințelor Agențiilor de Protecție a Mediului din cele 6 județe din Regiunea de Nord-Est pentru a înlătura această barieră privind încadrarea deșeurilor și calitatea materiilor prime secundare.

Termen:

Martie 2019 - în funcție de disponibilitatea sursei de finanțare vizate.

Masuri propuse 3 - Acțiuni pilot pentru implementarea designului sistemic pentru economia circulară la nivel local

Barriere vizate de acțiunea propusă:

- *Sprijinirea colaborării intersectoriale*
- *Reglementari cu privire la economia circulară*
- *Politica de sprijin pentru dezvoltarea afacerilor și a piețelor pentru activitățile în domeniul economiei circulare*

Această acțiune vizează sprijinirea unei asociații a 7 localități pentru a planifica dezvoltarea economică locală, a teritoriului lor, urmând principiile designului sistemic și ale economiei circulare. Această acțiune vizează valorificarea resurselor teritoriale și identificarea în continuare a sinergiilor existente în țesutul economic local, exprimată prin elaborarea unui document strategic (**strategie de dezvoltare teritorială MONTPEsa**).

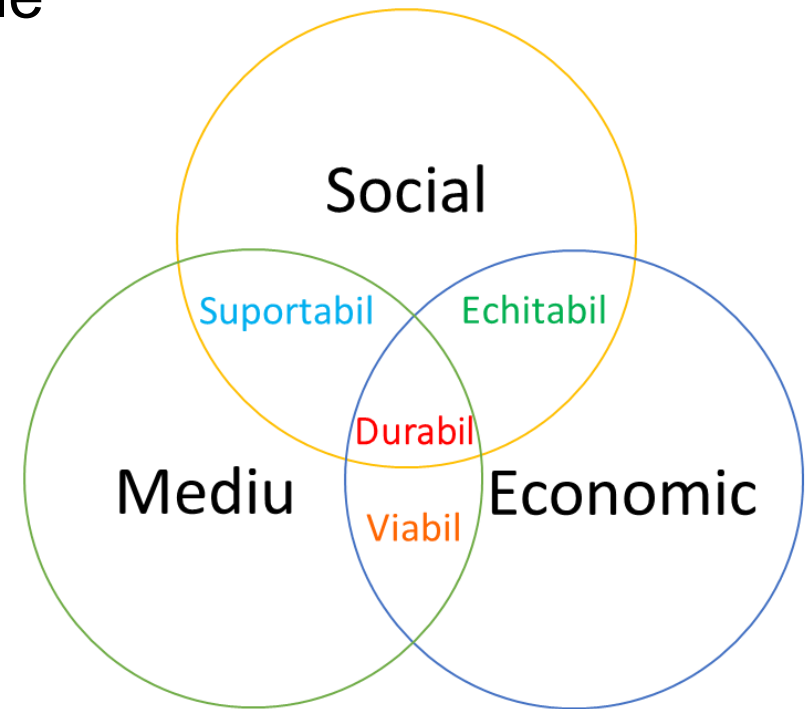
Termen:

Martie 2020

Alternative imediate

- Incurajarea consumului de produse locale (achizitii publice verzi)
- Crearea cosului cu produse locale (Produkton) (initiativa public-privat)
- Incurajarea coeziunii in comunitate (Txirind'ola, Edinburgh Remakery, HUBRICA) (societatea civila)

Mulumesc pentru atentie!

**Agenția pentru Dezvoltare
Regională Nord-Est
Str.Lt.Drăghescu nr.9, Piatra
Neamț
Tel.0233218071/72
E-mail:
adrnordest@adrnordest.ro
www.adrnordest.ro**